

Де залишила слід свій війна...

Вечір – подорож

*Підготували і провели
педагог-організатор Погорільської
ЗОШ I-III ст.*

*Заяць Віра Степанівна
і вчитель української мови та
літератури
Степанченко Валентина Борисівна*

Мета: виховувати гордість за свій народ, повагу до захисників рідної землі, готовність стати на захист своєї Батьківщини, шанобливу пам'ять про історичне минуле.

Обладнання: святково прибрана кімната, плакати, малюнки учнів, портрети партизанів-героїв, мультимедійна дошка або комп'ютер для презентації слайдів, музичне оформлення.

Музичне оформлення: «Журавлі»: музика Я. Френкеля, слова Р. Гамзатова.

«В землянке»: музика К. Листова, слова О. Суркова.

«Пісня про Дніпро»: музика М.Фрадкіна, слова Є. Долматовського, переклад М.Терещенка

Хід заходу

(Звучить мелодія. Виходять ведучі)

Ведуча. Доброго вечора вам усім, шановні друзі! Тим більше, що вечір у нас сьогодні дійсно незвичайний. А чому, ви зараз дізнаєтесь.

Ведучий. Саме зараз ми з вами помандруємо у минуле, вже не таке близьке, але й не настільки далеке, щоб його не пам'ятати...

Ведуча. Отож, нехай цей вечір пам'яті залишить у ваших серцях вічну згадку про мужність та відвагу тих, хто боронив нашу землю у роки війни з фашистськими окупантами.

Ведучий. І буде подякою тим, чиїми дорогами пам'яті ми сьогодні пройдемо.

(Звучить мелодія пісні «В землянке».)

Ведуча. Така або ж схожа на неї пісня звучала в кожній солдатській землянці. Коли слухаємо її зараз, в уяві постають ті, хто не дожив, не докохав, не домріяв.

Ведучий. Вони були такими ж, як ми зараз. Їм дуже хотілося жити, працювати, любити. Вони мріяли про щасливе життя на вільній, квітучій землі, але...

Ведуча. Німецько-фашистським загарбникам стало замало своєї землі, і вони зазіхнули на нашу. Жителі села Погорільці не підкорилися ворогові. Відважно і мужньо боролися вони з фашистами. Наші земляки зробили для себе вибір – вигнати ворога зі своєї Батьківщини будь-якою ціною.

Ведучий. Ціни, дорожчої за життя, не буває. Дивитися смерті в очі зможе не кожний. Але саме завдяки тим, хто це зміг зробити, наш багатостраждальний народ отримав перемогу у тій війні. Бо не було сил дивитися на варварство загарбників.

(Учениця розповідає вірш Муси Джаліля «Варварство»)

Учениця.

Варварство

Они с детьми погнали матерей
И яму рыть заставили, а сами
Они стояли, кучка дикарей,
И хриплыми смеялись голосами.
У края бездны выстроили в ряд
Бессильных женщин, худеньких ребят.
Пришел хмельной майор и медными глазами
Окинул обреченных... Мутный дождь
Гудел в листве соседних рощ
И на полях, одетых мглою,
И тучи опустились над землею,
Друг друга с бешенством гоня...
Нет, этого я не забуду дня,
Я не забуду никогда, вовеки!
Я видел: плакали, как дети, реки,
И в ярости рыдала мать-земля.
Своими видел я глазами,
Как солнце скорбное, омытое слезами,
Сквозь тучу вышло на поля,
В последний раз детей поцеловало,
В последний раз...
Шумел осенний лес. Казалось, что сейчас
Он обезумел. Гневно бушевала
Его листва. Сгущалась мгла вокруг.
Я слышал: мощный дуб свалился вдруг,
Он падал, издавая вздох тяжелый.
Детей внезапно охватил испуг, -
Прижались к матерям, цепляясь за подолы.
И выстрела раздался резкий звук,
Прервав проклятье,

Что вырвалось у женщины одной,
Ребенок, мальчуган больной,
Головку спрятал в складках платья
Еще не старой женщины. Она
Дрожала, ужаса полна,
Как не лишиться ей рассудка!
Все понял, понял все малютка
– Спрячь, мамочка, меня! Не надо умирать! -
Он плачет и, как лист, сдержать не может дрожи.
Дитя, что ей всего дороже,
Нагнувшись, обняла двумя руками мать,
Прижала к сердцу, против дула прямо...
– Я, мама, жить хочу. Не надо, мама!
Пусти меня, пусти! Чего ты ждешь?-
И хочет вырваться из рук ребенок,
И страшен плач, и голос тонок,
И в сердце он вонзается, как нож.
– Не бойся, мальчик мой. Сейчас
Не будет больно,
Закрой глаза, но голову не прячь,
Чтобы тебя живым не закопал палач.
Терпи, сынок, терпи. Сейчас не будет больно. -
И он закрыл глаза. И заалела кровь,
По шее лентой красной извиваясь.
Две жизни наземь падают, сливаясь,
Две жизни и одна любовь!
Гром грянул. Ветер свистнул в тучах.
Заплакала земля в тоске глухой.
О, сколько слез, горячих и горючих!
Земля моя, скажи мне, что с тобой?
Ты часто горе видела людское,
Ты миллионы лет цвела для нас,
Но испытала ль ты хотя бы раз
Такой позор и варварство такое?
Страна моя, враги тебе грозят,
Но выше подними великой правды знамя,
Омой его земли кровавыми слезами,
И пусть его лучи пронзят,
Пусть уничтожат беспощадно
Тех варваров, тех дикарей,

Что кровь детей глотают жадно,
Кровь наших матерей...

Ведуча. Такі трагічні події відбувалися майже в кожному селі. Обурення, гнів, жага помсти і бажання звільнити рідну землю від окупантів змушували наших односельців йти в партизанські загони, створювати підпільні організації.

Ведучий. В нашій школі навчаються учні з п'яти навколишніх сіл. Ми називаємо ці села рідними. Їх єднає не тільки наша спільна школа, їх поєднує спільне минуле. Наше з вами спільне, минуле...

(Звучить лірична мелодія. Далі слова учасників супроводжуються презентацією пам'ятних місць села Погорільці)

Учениця. Погорільці! Ось таке наше село сьогодні. Воно майже не змінилося, Та ж сама природа, той же ставок, ліс, річка.

Ось тільки пам'ятника видатному земляку, партизану Васі Коробку тоді ще не було ...

Учень. Сьогодні ім'я цього хлопця відоме усьому світові. Воно продовжує жити не тільки в серцях людей, а й у назві теплохода. Теплохід «Вася Коробко» побував у Бельгії, Англії, Голландії, Ірландії, Канаді, Швеції та інших країнах світу.

Учениця. Йому було шістнадцять. Як воно: віддати своє життя в шістнадцять літ, на порозі юності? Саме в такому віці Вася Коробко-юний месник знищив понад десять паровозів та вісімнадцять ешелонів загарбників і загинув при виконанні чергового завдання. Та ми щодня бачимо в бронзі його усміхнені очі, спокійний погляд.

Здається, зараз він скаже: «Живіть спокійно, радійте життю, бо своє я віддав заради вашого і бережіть рідну землю».

(Звучить вірш А. Шиганова «Вася Коробко»)

Учень. Пришли в Погорельцы враги,
Затмили свободы свет.
В безмолвии сжал кулаки
Парнишка в пятнадцать лет.
Ему бы за книгой сидеть,
Мечтой дерзновенной жить,
Для Родины вечно гореть,
Добро для людей творить.
К чему он тянулся душой,
Того вдруг не стало, нет...
В отряд партизанский ушел
Парнишка в пятнадцать лет.
Во сне лишь он зори встречал

У тихой речной волны,
В походные ночи мечтал
О первых цветах весны.
Летят под откос поезда,
Покоя фашистам нет!
Грозой для захватчиков стал
Парнишка в пятнадцать лет.
Он в рейдах лесных исходил
Немало крутых дорог.
Он Родину очень любил
И отдал ей все, что мог!

*(Звучить лірична мелодія. Далі слова учнів супроводжуються
презентацією пам'ятних місць села Лосівки)*

Учень. Моє село Лосівка знаходиться за два кілометри від Погорілець.

Учениця. Це село партизанської слави. Всю Лосівку було спалено фашистами. Страшно уявити – суцільне попелище, дим, сморід, і тільки дві уцілілі будівлі - школа та магазин - нагадували, що тут було село... Так вороги мстилися жителям за визвольну партизанську війну.

*(Звучить лірична мелодія. Далі слова учнів супроводжуються
презентацією села Тополівки)*

Учень. Моє село Тополівка за три кілометри від Погорілець – друге в районі село партизанської слави.

Воно також було спалене вщент. Всіх хлопчиків, старих чоловіків було знищено. Під час цієї кривавої трагедії у двох селах загинуло 203 мирних мешканців.

Учениця. Моїх земляків живцем палили у хатах, топили в колодязях, кололи багнетами, розстрілювали, але вони піднялися у нашій пам'яті обелісками і житимуть вічно.

*(Звучить лірична мелодія. Далі слова учнів супроводжуються
презентацією пам'ятних місць сіл Орликівки та Старої Гутки)*

Учень. Всі чоловіки сіл Орликівка і Стара Гутка стали на захист Вітчизни. Жінки допомагали партизанам: випікали хліб, шили одяг, передавали відомості про окупантів. Оскільки села знаходилися біля лісу, це допомагало народним месникам.

Ведуча. Війна... Вимовте це слово і побачите, як у наших вкритих сивиною бабусь і дідусів відразу зникає усмішка з обличчя, на чоло лягають глибокі зморшки, і в очах з'являється невимовний сум.

Учень. Я припаду коліном до землі
І тихо їй скажу: «Спасибі, рідна!
За те, що пам'ятаєш ти своїх синів
І бережеш їх спокій гідно!»

Учениця. За те, що носиш на собі тягар,
Тягар тих літ, що не забудь ніколи.
Ми дякуєм за небо, що без хмар
За сміх щасливий, що звучить довкола.

Учень. Ти передай героям, що в тобі
Там вічно сплять у спокої і мирі,
Допоки житимем на цій землі,
Їх не забудем, жодного, віднині!

Учениця. І ще скажи, ніколи їм за нас
Не буде соромно і сумно.
Вчимось на їхніх подвигах весь час,
І житимемо мудро і розумно.

*(Учні співають пісню «Журавлі»: слова Р. Гамзатова, музика
Я. Френкеля)*

Ведуча. Кожного року 9 Травня біля цього пам'ятного знака проходять зустрічі з ветеранами Великої Вітчизняної війни. Кожного року схиляємо голови в хвилині мовчання перед гранітною святинею, де написано всього п'ять слів: «Тут поховані три Невідомі солдати».

Ведучий. Їх не дочекались матері, дружини, діти. Звісно, після війни вони намагались відшукати хоча б місця, де загинули їх близькі, але слово “Невідомі” говорить про те, що спроби були марними. Не змогли встановити їх імен і ми.

Ведуча. Дуже багато по всій нашій землі, цих пам'ятників, під якими відпочивають невідомі солдати. Можливо, варто прислухатись, щоб почути: «Люди! Отямтесь! Земля одна для всіх. Вона матір наша! Живіть у мирі і дружбі один з одним!» .

Ведучий. Давайте ж підтримувати один одного, допомагати, піклуватися про свою Вітчизну, а головне – жити в мирі та злагоді в своїй незалежній країні, бо саме цього хотіли ті, хто зараз у гранітних обелісках спостерігають за нами.

(Звучить «Пісня про Дніпро»)

Ведуча. Дорогою ціною дісталася нам ця перемога. Навіть через 70 років після закінчення Другої світової війни Україна не може поставити фінальну крапку в підрахунку людських втрат. Існує дуже приблизна цифра - 3 млн осіб -загиблих українців, що перебували на фронтах. Втрати зі складу народного ополчення, партизанів, підпільників і мирного населення невідомі.

Тож підведемося і візьмемося за руки, прислухаємось до ритму наших сердець і хвилиною мовчання вшануємо всіх загиблих у тій війні.

(Всі присутні встають, узявшись за руки, схиляють голови)

«СПАСИБІ СКАЖЕМО ЗА ТЕ, ЩО ВРЯТУВАЛИ БАТЬКІВЩИНУ!»

Мітинг-реквієм, присвячений Дню Перемоги.

*Підготувала
вчитель початкових класів
Чорнорізької ЗОШ І-ІІ ст.
Артеменко Любов Єгорівна*

*Вони у битві чесно полягли,
А іншого – ні вибору, ні змоги.
Вони загинули. Але перемогли,
Бо віддали життя для Перемоги!*

Місце проведення: меморіал Вічної Слави

Присутні: учні, вчителі, ветерани, мешканці села

Звучить музика. Виходять ведучі.

1 ведучий.

З великим святом, держава,
З переможним світлом на шляху!
Пам'ятаєш, земле, сорок п'ятій,
Стихле небо підняте салютом?
Пам'ятаєш, земле, крик дитячий
Як салют, на щастя вічне людям!

2ведучий.

Кожного року прихід весни знаменується визначною датою - річницею Великої Перемоги над фашизмом. Сьогодні сімдесята весна вітає всіх тих, хто пережив війну, вітає нас, їхніх онуків і правнуків. Вітає й нагадує в сімдесятий раз про трагічні події та величезні втрати українського народу в тій війні й наказує берегти мир.

(Звучить мелодія вальсу)

1 ведучий. Тієї пам'ятної червневої пори рожевий світанок пив росу із трав, замріяно слухав останні звуки гармошки. Випускники 41-го танцювали свій останній шкільний вальс і не знали, що через декілька хвилин о 4 годині ранку 22 червня їх поглине кривавий танок війни, що триватиме 1418 днів і ночей.

(Виходять хлопець і дівчина)

Хлопець. Сімнадцять було нам в ту пору ясну,
Як весна перейшла в тепле літо.

Нам судилось іти на жорстоку війну,
І обох нас – убито...

Дівчина. І кохання забилося в риданні й журбі...
Як же так? Не здійснилися мрії...

І мене не обняти ніколи тобі...

Хлопець. І у мене немає надії...

Дівчина. Пам'ятаєш, як ми сподівались колись,
Що сім'я буде в нас, будуть діти?

Дівчина. Пам'ятаю... А ти пам'ятаєш, як ми
Бігли сонечко вранці зустріти?

Хлопець. Не судилось, не сталось, міраж просто все...

Дівчина. Не здійснилось... А вітер пелюстки несе...

(Звучить трагічна музика)

1 Ведучий.

Ця війна була одна на всіх. І у кожного своя. Всі розуміли, що воюють на смерть за Батьківщину, за право на життя своїх дітей, онуків, правнуків. І кожен бачив війну по своєму. З окопу. На марші. У шпитальній палаті. З борту літака. І було їх – мільйони.

І серед цих мільйонів – наші односельці, які пішли на ту війну.

2 Ведучий.

Солдатські душі... вони очима-зорями дивляться на нас із небес, журавлями пролітають над нами, сумно курличуть в небесній даліні.

Пісня «Журавлі»

1 ведучий.

Є в наших селах сумні обеліски,
Стоять на майданах,
На плитах вкарбовані списки
Сільчан, які не повернулися з війни.

Гучніше за всякі оркестри,
В безвітрі гранітних знамен,

Вкарбовані вічні списки
Святих, незабутніх імен.

На меморіалі Вічної Слави завжди панує скорботно урочиста тиша. Полум'я Вічного вогнища – вічна пам'ять про синів і дочок, які не повернулися з поля бою, пожертвували своїм життям заради життя на землі.

Учень 1.

Сонце палило нестерпно,
Гнулось садове гілля:

Падали яблука в серпень,
Глухо стогнала земля.
Рвали снаряди їй груди,
Всюди гриміла війна,
Падали скошені люди.

Учень 2.

В'їдався в очі попіл бою,
Димами слався по ріллі.
Ми відступали і з журбою
Палали хати у селі...

Учень 7.

І всюди, в полі і в окопі,
Де посивіли стебла трав,
Душив катів гарячий попіл,
Пісок могильний замітав.

Учень 8.

Настане судний день розплати!
Ми відступали по землі,
Щоб місце дати, де лежати
Фашистам в чорній бугилі.

Учень 9.

Кривавим сном закінчилась війна.
Літа зарубцювали давні рани...
Під кулями ворожими сповна
За тишу заплатили ветерани.

Учень 10.

Багато на нашій землі обелісків,
Вкарбовані в них золоті імена,
Вклонися, людина, їм низько-низько,
Це пам'ять, яку залишила війна

Учень 11.

У тиші урочистій до пам'яті йдем,
Що в серці відлунує грізно.
У святому мовчанні над Вічним вогнем
Схиляється наша Вітчизна.

Учень 12.

Уклонимось тим, хто помер у бою,
Хто покрив землю рідну собою.
Усім поіменно, хто впав у бою,
Хто відстояв нашу свободу.
Згадаємо всіх поіменно,
Серцем згадаєм своїм.
Це потрібно не мертвим,
Це потрібно живим.

1 Ведучий.

Тож запалімо свічки пам'яті воїнам-визволителям. (*Запалюють свічки*). Нехай спокійно і тепло буде їхнім душам від цього маленького світла.

Прошу вшанувати всіх загиблих хвилиною мовчання.

(*Хвилина мовчання. Метрономом*)

Учень 13.

Пам'ятайте!

Через віки, через роки. Пам'ятайте!

Про тих, хто вже не прийде ніколи.

Пам'ятайте, не плачте!

Стримайте стогін гіркий.

Пам'ять загиблих бережіть свято,

Вічно бережіть!

Учень 14.

Люди, поки серця ваші б'ються,

Пам'ятайте!

Якою ціною дісталось щастя,

Просимо вас, пам'ятайте!

Дітям своїм розкажіть про них,

Щоб пам'ятали.

Учень 15.

Сьогодні я звертаюсь до людей.

Щоб мир у світі пильно берегли.

В душі моїй горить пекельний біль

За всіх-усіх, яких не повернуть,

І крик душі лунає звідусіль.

Вони до нас ніколи ж не
прийдуть...

2 ведучий.

Дорогою ціною заплатив український народ за участь у Другій світовій війні. Не щезне в пам'яті людській, не відійде в забуття великий подвиг і велика трагедія нашого народу - його битва і перемога над фашистами. Можна по-різному ставитися до цієї війни, по-різному її називати, але хіба можна забути тих, хто поліг у боях, хто віддав своє життя для щастя інших.

Учень 1.

Ніхто не забутий: на попіл

Ніхто не згорів:

Солдатські портрети на вишитих крилах пливуть.

І доки є пам'ять в людей і живуть матері,

Допоти й сини, що спіткнулись об кулі, живуть.

1 ведучий.

Цей день назавжди залишиться для нас затьмареним гіркотою втрат і осяяним сонцем Перемоги. Його наближували, як могли, люди, котрим було дуже нелегко в ті вогненні літа, і яким найважче сьогодні. У довічному боргу наше покоління і перед тими ветеранами війни, кому пощастило пройти через горнило битв і дожити

до світлого Дня Перемоги. Все менше залишається їх в життєвому строю. Даються в знаки опалена війною молодість, сирі окопи і бліндажі, голод і холод, хвороби і рани. Їхні груди вкриті медалями, на скронях - сивина.

Неможливо позбутися нав'язливої думки: а прийде ж день, коли піде з життя останній з цих літніх людей з орденами. Піде у вічність, понесе з собою живі спогади. Що ж залишиться після них? А залишиться пам'ять, світла пам'ять про незабутніх героїв.

2 ведучий. Сьогодні з великою вдячністю і любов'ю згадуємо вас, солдатські вдови. Паморозь лягла на ваші скроні, роки поорали зморшки на ваших обличчях, але серця залишилися молодими і свято березуть пам'ять про останні хвилини перед розлукою.. Рани війни болять у вас і досі. Ми низько схиляємо голови перед вами, солдатські вдови. Бо ви були для дітей і за батька, і за матір.

(Звучить пісня «Темная ночь»)

1-ий ведучий.

Війна далека... Але пам'ять з нами,
Хоч ветеранів мало вже між нас,
Тож дай нам Бог іти мирними шляхами,
У мирі й щасті жити в добрий час

2 ведучий. Шановні ветерани та гості, хай доля дарує вам довгого віку. Бажаємо всім любові і миру на нашій рідній і святій землі.

(Звучить пісня «Весна 45-го года»). Учні вручають квіти ветеранам, солдатським вдовам.

ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНА КОНФЕРЕНЦІЯ

пам'яті жертв голодомору 1932-1933 рр

"Минуле стукає в наші серця"

Підготували і провели
учитель історії Семенівської гімназії №2
Бичкова Людмила Василівна
та бібліотекар Мелешеніна Наталія Леонідівна

Мета конференції.

На основі історичних фактів, літературних творів донести до свідомості учнів трагізм українського народу в добу сталінських експериментів, які привели до загибелі мільйонів громадян України, до жахливого голодомору 1932-1933 років. Ознайомити учнів з історичними передумовами виникнення голодомору; вшанувати світлу пам'ять безвинно замучених голодом людей; виховувати в учнів особистісні риси громадянина України, патріотизм, національну свідомість.

Обладнання: книжкова виставка «Відлуння голодоморів: 1921-1923 рр., 1932-1933 рр., 1946-1947 рр.», з рекомендованим списком літератури «Голодомор в Україні 1932-1933 рр.»; вкритий орнаментованою скатертиною стіл, на якому покладена хлібина з сіллю, поставлена склянка з житом, в якій вміщена свіча та колоски, перев'язані чорною стрічкою; пісня «Молитва за Україну» композитора М.В. Лисенка; плакат з написом: *То був страшний, навмисний злочин,*

Такого ще земля не знала.

Закрили Україні очі

І душу міцно зав'язали.

Епіграф конференції.

Не звільняється пам'ять, відлунює знову роками.

Я зітхну ... Запалю обгорілу свічку.

Помічаю: не замки-твердині, не храми -

Скам'янілий чорнозем – потріскані стіни плачу.

Піднялись, озиваються в десятиліттях

З даліни, аж немов з кам'яної гори надійшли.

Придивляюсь: «Вкраїна, двадцяте століття»

І не рік, а криваве клеймо:

«Тридцять три».

Бібліотекар.

Якщо не говорити про смерть, буде легше жити. Але якщо не говорити про смерть, що візьмемо ми, українці, зі своєї страдницької історії? Чи зрозуміємо самі себе, душу свою, здобутки свої і похибки, вади свої і достоїнності?..

Два гарячі струмені течуть у крові українця. Світлий дух козацької волі – і смертні муки тих, кого замордовано катами Імперії.

Жорстока дійсність ліпила наш духовний генотип, лишала на нас свої карби. І нікуди нам від своєї історії не дітися, не обминути мільйони могил наших земляків, співвітчизників, наших краян.

1-й ведучий.

Україною гуляла смерть. Не було тоді ані війни, ані стихійного лиха, ані пошесті. Смерть мала ім'я – ГОЛОД.

2-й ведучий.

На родючих обширах вмирили цілі села й хутори, доведені до божевілля люди доходили до канібалізму, живі не встигали ховати мертвих. Кордони України, перед тим дуже умовні, тепер пильно охоронялися озброєною вартою.

Учениця читає вірш Євгена Українця:

- Гіркий то рік був тридцять третій,

Рік до основ своїх проклятий,

В голодних корчах перед смертю

Конали божі янголята,

Бабуні голос чути з печі:

- О, Боже мій! За що ж ти нас?

Скажи хоч ти, святий Предтечо, –

Їй-бо, не знаєм, в чім вина

- Бабунь, а бозю звати Сталін?

Молить його – хай хліба дасть...

В бабуні очі сиві стали:

- О, Боже мій, за що ж нападуть?

3-й ведучий.

Вмирили на всеплодючих черноземах шанованої житниці, просто на полях, на шляхах, у холодних хатах і лавицях промерзлих вокзалів, поодинокі і сім'ями, вилягали роди і села.

4-й ведучий.

Проголосивши маніакальну ідею побудови соціалізму в окремо взятій країні, розпочавши форсовану індустріалізацію СРСР шляхом нарощування потужності важкої промисловості, нехтуючи животрепетними потребами народу, Сталін і його оточення пішли давно апробованим ще з років громадянської війни шляхом – вдалися до насильства та репресій.

5-й ведучий.

Для індустріалізації вкрай потрібні були кошти. А взяти їх можна було лише шляхом продажу хліба за кордон для закупівлі передової промислової технології. Одноосібні селянські господарства не задовольняли сталінські амбіції в планах побудови соціалізму. Колективізувати селян - забрати у них виділену в користування після Жовтневого перевороту землю, перетворити їх на державних кріпаків, а колгоспи – в сировинний хлібний придаток промисловості – ось був курс сталінської ВКП(б), який офіційно з 1929 року став іменуватися «суцільною колективізацією».

6-й ведучий.

Насильницька «суцільна колективізація» селянських одноосібних господарств, розкуркулення хліборобських сімей, непомірні плани заготівлі хліба, який навіть під час голоду продавали за кордон, конфіскація властями продовольчих запасів – все це на совісті тоталітарного більшовицького режиму, який прикривав свої злочини перед народом «високою метою» – побудовою соціалізму.

Учениця декламує уривок з вірша Дмитра Онковича:

Зерно у купах пріло під дощем. –
Кудись у море, в безвість за границю,
Щоб насадити скрізь цей наш едем,
Немов витріскуючи із криниці,
Переливаючись рідким вогнем.
Текло струмками золото пшениці.
А хлібороби бачили той блиск.
Голодних пазурів на горлі чуючи жахливий стиск.

1-й ведучий.

Голод фактично розпочався у 1930 році, коли вийшов наказ забивати худобу для потреб шкіряної промисловості. Наказ виконали – 50 відсотків поголів'я коней, волів, корів було зліквідовано. Уже в 1931 році, попри врожай, люди на Поділлі пухли з голоду.

Учениця декламує уривок з вірша Дмитра Онковича:

Було в хаті сумно-сумно,
Та ще у хаті
Було голо-голо...
Маленькі діти...
Розпухла мати...
І в усі вікна дивився голод.

2-й ведучий.

Суцільна примусова колективізація дезорганізувала виробництво сільськогосподарської продукції, що позначилося на рівні державних хлібозаготівель. Протягом січня-листопада 1930 року селянський сектор України дав державі 400 млн. пудів хліба, у відповідний період 1931 року — 380 млн. пудів. З

червня по жовтень 1932р з колгоспів та в одноосібників відібрали вже тільки 132 млн. пудів. І тоді в Україну було направлено хлібозаготівельну комісію на чолі зі сталінським сатрапом В'ячеславом Молотовим, яка мала надзвичайні повноваження.

Учениця декламує уривок з вірша Дмитра Онковича:

Багаті? – Старцюватимете!

Співучі? – Заплачете-затужите!

Горді? – Впадете на коліна!

Густолюдні? – Прополемо!

В історію оглянетесь? – Очі виколемо!

3-й ведучий.

3-го серпня 1932 року на засіданні Політбюро ВКП(б) В. Молотов заявив, що українські селяни не сприймають насильницької колективізації, чинять їй опір. «Хвилі селянського опору ми повинні протиставити червоний терор» – заявив сталінський нарком Молотов. Селянам загрожували великими карами, якщо вони не виконуватимуть хлібозаготівельних планів – «першої заповіді» перед державою. Повідомлення про подібні карі регулярно друкувалися, щоб селян, за виразом генерального секретаря ЦК КП(б)У Станіслава Косіора, «навчити уму-розуму».

4-й ведучий.

Загальновідомою є власноручно написана Сталіним постанова ЦВК і РНК СРСР від 7 серпня 1932 року про застосування розстрілу або 10-річного ув'язнення в концтаборах за розкрадання колгоспного майна (в народі її назвали «законом про п'ять колосків»). Лише на Донеччині на підставі цього закону кожний восьмий із звинувачених у розкраданні соцвласності був розстріляний, кожний п'ятий – дістав 10 років ув'язнення.

5-й ведучий.

З 1 листопада 1932 року по 1 лютого 1933 року молотовська комісія додатково викачала з України 105 млн. пудів зерна. Загальна кількість хліба, вилученого державою з урожаю 1932 року становила 261 млн. пудів. Молотов і його помічники вивезли з України майже всі наявні запаси. Зимова хлібозаготівля фактично відібрала останній шматок хліба в голодуючих.

6-й ведучий.

За кілька місяців надзвичайні комісії під керівництвом Кагановича, Молотова, Постишева викачали з селян внутрішні фонди – продовольчий, фуражний, насінневий.

Представники місцевих органів організували у селах спеціальні бригади, які здійснювати подвірні обшуки з конфіскацією, крім хліба, будь-яких запасів їжі – сухарів, картоплі, буряків, сала, солінь, фруктової сушки і т.п.

Фактично це був свідомо спрямований на фізичне винищення селянських родин голодний терор.

Учениця декламує вірш:

Це остання хлібина, остання...
Очі горем налиті вщерть.
Батько і діти не їли зрання
Це остання хлібина, остання
Після неї голодна смерть,
Стисли кожному спазми горло,
Немов каміння – немає слів.
А над хатами клекіт орлій,
А на вигоні – трупи чорні,
Там, де саваном сніг білів.

1-й ведучий.

У розпалі голодомору 2 січня 1933 року надходить телеграма Сталіна про план хлібозаготівель: по СРСР необхідно здати державі 94 млн. пудів хліба, із них 62,5 млн. пудів припадало на Україну. Український хліб йшов на експорт, а народ вимирав з голоду. Британія в 1933 році закупила 40 відсотків необхідного їй збіжжя у СРСР.

Учениця декламує вірш Віктора Бурбелі «9000 тонн», зачитуючи при цьому довідку: «7 березня 1933 року з Одеси до Лондона вирушив пароплав «Харьков» з вантажем близько 9000 тон зерна. 8 березня на підході до Босфору судно сіло на мілину й невдовзі під час шторму затонуло».

- Коли Вкраїна корчилась від мук,
Коли опухлі вимирали села,
Зерно всмоктавши з них, немов павук,
З Одеси вибравсь пароплав дебелий.
Ломили трюми 9000 тон
Добірного гороху і пшениці,
Що діток, мабуть, не один мільйон
Спасли б од мук – навмисних, езуїтських.
Ломали трюми і тягли на дно
Ті дев'ять тисяч, вирваних з народу,
Й не допливло до Лондона зерно
Прокляття затягло його під воду!

2-й ведучий.

Рішеннями тодішніх директивних, союзних і республіканських органів плани здачі хліба державі встановлювалися завишені, нереальні з одночасною вимогою «нешадно придушувати всі спроби класового ворога і його агентури, спрямовані до зриву хлібозаготівель». Цей процес супроводжувався жорстокими репресіями.

Учитель історії.

Витяг з «Постанови й Інструкції Раднаркому УСРР про застосування репресій на одноосібників за не здачу хліба під час голоду».

Гриф «Оголошенню в пресі не підлягає».

1. Насамперед треба домогтися швидкого виконання плану всіма одноосібниками. До тих, що не виконують своїх зобов'язань, застосувати репресії. Як до злісних не здавачів.

2. До господарств, що в них виявлено прихований хліб, треба застосувати суворі судові репресії.

3. Органи суду та прокуратури повинні розглядати позачергово судові справи з хлібозаготівель і закінчувати судовий розгляд протягом 5-8 днів з моменту порушення справи на місці, безпосередньо в селі.

4. Всім господарствам, які не виконують план хлібозаготівель негайно припинити відпуск промтовару.

5. Щоб рішуче подолати опір господарств хлібозаготівлям, в усіх випадках невиконання ними хлібоздачі, треба негайно застосувати найжорстокіші та найсуровіші репресії з продажем усього майна, арештом і виселенням з місця проживання.

11 листопада 1932 року.

Заступник голови РНК УСРР О. Сербиченко.

Т. в. о. керівничого справ РНК УСРР А. Блеєр.

Учениця читає вірш М. Будлянського «Весна»:

В селі весна повзе на ліктях,
Повзе по мертвих і живих,
В долині сонце ловлять діти,
Що дзвінко капає із стріх.
І п'ють опухлими вустами
Оту живицю молоду,
їм жить і жить, та над полями
Знов ворон каркає біду.
Забрали тих, хто із комори
Пашню останню вимітав,
Хто ще активним був учора, –
Сьогодні ворогом ставав!

Учитель історії.

«Ми свідомо пішли на голод, але то був голод, спрямований проти експлуататорських верств» (К. Е. Ворошилов, нарком оборони. З промови на XVII з'їзді ВКП(б) – «з'їзді переможців» у січні 1934 року)

3-й ведучий.

Надзвичайна комісія Молотова перевела Україну на блокадне становище. Села, що не виконали плану хлібозаготівлі, заносилися на «чорну дошку», селяни з них позбавлялися права на виїзд і прирікалися на голодну смерть. Смертність від

голоду у 1932 році сягнула до 500 тисяч чоловік. А зимою 1932/33 років голодомор набув катастрофічних розмірів. Люди, яким пощастило видертися із пекла, на яке перетворилося село, тисячами вмирали на вулицях міст, і оскільки їх офіційно йменували «нічийними», ніхто й нікуди їх не записував і не підраховував.

Учитель історії.

Проте ДНУ з 1 грудня 1932 року по 15 квітня 1933 року вело своєрідну статистику. Тих, хто вмирав з голоду «чорношкірі в кожанках» (чекісти) у своїх звітах кодували поняття «скот». З цього звіту постала цифра – 2 млн. 500 тис. померлих голодною смертю і 2 тисячі випадків людожерства. Вести подальшу статистику було заборонено.

4-й ведучий.

Факти існування голодомору свідомо приховувалися. Всупереч правді, у січні 1934 року Сталін на XVII з'їзді ВКП(б), говорячи про успіхи у міжз'їздівський період, вказував на зростання населення в СРСР. Коли перепис 1937 року показав протилежне – значне зменшення населення у порівнянні з початком 1933 року. Ці відомості були визнані невірними, демографів звинуватили в недообліку й суворо покарали, а матеріали перепису знищили. В роки сталінщини припинила існування й сама демографічна наука.

Учитель історії.

За попередніми даними голодомор поглинув 7,5 млн. чоловік.

Пішов у небуття кожний четвертий мешканець України, пішла, по суті, у небуття середня європейська країна.

Вшануймо пам'ять жертв страхітливого голодомору хвилиною мовчання!
(*Учень запалює свічку на столі*)

5-й ведучий.

Чи знав світ про страшні події, що відбувалися в Україні?

Безумовно. Лише в США було надруковано 2 тисячі 475 статей і повідомлень з достовірними відомостями про голодомор, у сусідніх з Україною державах відбувався збір продуктів на допомогу голодуючим, але Сталін, перетворивши СРСР в «бастіон соціалізму», оточивши його «залізною завісою», знехтував зарубіжною допомогою, перетворив життя українців у пекло, видер хліб у селян і прирік на голодну смерть.

Бібліотекар.

Тричі в 1921/22, 1932/33, 1946/47 роках Україну – європейську житницю – спустошували голодомори. Голодні лихоліття – це акції, які повністю перебувають на совісті партійного керівництва, радянської Влади. Це акти геноциду, цілеспрямованого винищення мільйонів людей. Голод – це не тільки смерть, а й суцільна духовна руїна, загибель здорової народної моралі, втрати ідеалів, занепад культури, рідної мови, традицій. Це глибоке потрясіння для українського народу, тяжкі наслідки якого ми відчуваємо і по сьогодні. Крізь муки і болі торує свій шлях у

Всесвіті Україна. Позаду – голодомори, скорботні дні і ночі фашистської окупації, вогненні смерчі війни, чорнобильський апокаліпсис, скинуте ярмо імперії. Що попереду?! Надія на вас, на ваші юні душі. Вдивляйтесь у свою історію, історію багатостраждальної України, відрізняйте правду від облудної солодкої брехні і вчіться. Адже, як казали в давнину, – історія є вчителька життя.

(Звучить пісня «Молитва за Україну» композитора М.В. Лисенка.)

Дівчина. Навіть на останнім рубежі

Промінь віри в нас ще не погас.

Боже, Україну збережи,

Господи, помилуй нас!

Юнак. В наших грудях кулі і ножі,

Нас розп'ято й знищено не раз.

Боже, Україну збережи,

Господи, помилуй нас!

Бібліотекар.

Діти, пропоную вашій увазі книжкову виставку друкованих видань, які знаходяться в фонді нашої гімназійної бібліотеки під назвою «Відлуння голодоморів: 1921-1923 рр., 1932-1933 рр., 1946-1947 рр.», з рекомендованим списком літератури «Голодомор в Україні 1932-1933 рр.» (всі присутні отримують рекомендований список літератури).

Голодомор в Україні 1932-1933 рр. : Рекомендований список літератури

1. Великий голод в Україні 1932-1933 років: У IV томах. – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2008.

Т. I. Свідчення очевидців для Комісії конгресу США. – 838 с.

Т. II. Свідчення очевидців для Комісії конгресу США. – 814 с.

Т. III. Свідчення очевидців для Комісії конгресу США. – 782 с.

Т. IV. Звіт Конгресово-президентської Комісії США з дослідження Великого голодомору 1932-1933 рр. в Україні. – 622 с.

2. Голодомор: причини і наслідки. //Освіта. – 2000. – №2. – (Спецвипуск).

3. Голодомор 1932-1933 років в Україні: документи і матеріали. /Упор. Р.Я. Пиріг. – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2007. – 1128 с.

4. Демченко Т. Колективізація та Голодомор 1932-1933 рр. на Чернігівщині: Навчальний посібник. – Чернігів: Деснянська правда, 2007. – 72 с.
5. Кульчицький С.В. Втрати населення України від голодомору 1933 року: Новий погляд на проблему. //Укр. історичний журнал. – 1991. – №2. – С. 310.
6. Кульчицький С.В. Голодомор 1932-1933 рр. як геноцид: труднощі усвідомлення. – К.: Наш час, 2007. – 424 с. – (Невідома Україна).
7. Національна книга пам'яті жертв Голодомору 1932/1933 років в Україні: Чернігівська область. – Чернігів: Деснянська правда, 2008. – 1060 с.
8. Притика І., Березнюк Л. Пам'яті жертв голодомору 1932-1933 рр. //Шкільна бібліотека. – 2008. – №19. – С. 2-7.
9. Спогади свідків голодомору 1932-1933 років. //Народні оповідання /Упор. С.В. Мишанич. – К.: Техніка, 2008. – С.164-312. – (Народні джерела).
Бібліографія: С.423-445.
10. Шаповал Ю. І. Сталінізм і Україна: Маловідомі сторінки України. Голод 1932-1933 рр. // Голос України. – 1999. – 11 листопада. – С. 2-4.

“ПЕКУЧИЙ БІЛЬ МОГО НАРОДУ”

(урок-реквієм)

Підготувала:

Белянко Алла Михайлівна

заступник директора з

виховної роботи

Семенівська ЗОШ І-ІІІ ст.№1

Мета: Ознайомлювати учнів з трагічними сторінками голодоморів в Україні; вчити дітей бережно ставитися до історії своєї країни, розкривати її як білі, так і чорні сторінки; виховувати здатність кожної людини на скорботу і пам'ять про мільйони загублених життів співвітчизників.

Обладнання: магнітозаписи «Реквієм» А. Моцарта, «Молитва за убієнних голодом», К. Мотрич, документальний фільм «Жити хочу, але не можу»; свічки у підсвічниках; напис «Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні», метроном.

Хід заходу

Лунає музика – «Реквієм» А. Моцарта (упродовж вечора звучатиме то тихіше, то гучніше). Учні одягненні в темного кольору вбрання.

Ведучий. Відкрийтеся, небеса,

Зійдіть на землю!

Усі українські села,присілки,хутори,

Повстаньте всі,кому сказали:вми!

Засяйте над планетою,невинні душі!

Зійдіть на води й суші,

Збудуйте пам'яті невивисний собор!

Це 22-й рік.

Це 33-й рік.

Це 46-й рік.

Голодомор... Голодомор... Голодомор...

Ведучий. Пам'яті мільйонів українських людей, які загинули мученицькою смертю від голоду,заподіяного тоталітаризмом, пам'яті мільйонів синів та дочок України,чис життя забрала жорстока режимна машина,присвячується наш захід.

Ведучий. Шановні присутні! Сьогодні ми зібралися,щоб у скорботі схилити голови перед пам'яттю людей різного віку,яких на родючих землях, між буйнням хлібів,між квітучими садами змушували вмирати від голоду.

Ведучий. Щороку 24 листопада в нашій державі відзначається День пам'яті жертв Голодомору та політичних репресій. Минає не одне десятиліття

однієї з найжахливіших трагедій в історії українського народу-Голодомору 32-33 років, який неначе страшний, ненажерливий монстр поглинув людські життя. Історичні факти доводять, що Голодомор в Україні був спланованою акцією проти українського народу.

Ведучий. То був страшний, навмисний голод,
То був страшний навмисний злочин,
Такого ще земля не знала...
Мерцями віялося поле –
Ні хрестика, ані могили...

Учитель. Голод 1932 – 1933 років ... До цього небаченого за історичними мірками голоду держава штовхала село, що відмовлялося прийняти колгоспну систему з самого початку колективізації. У 1930 році в Україні було заготовлено 400 млн. пудів хліба, у 1931 р. – 380 млн. пудів. Це було досягнуто за рахунок обезкровлення села. У багатьох селян забрали все зерно, в тому числі й посівний фонд. Фізично ослаблене селянство не могло ефективно провести весняну посівну кампанію: у 1932 р. було засіяно трохи більше половини запланованих площ. І все ж не ці чинники стали причиною трагедії українського селянства. Врожай 1932 року лише на 12 % був менший за середній урожай 1926-1930 рр. і міг би забезпечити населення України мінімумом продовольства.

Причинами голодомору в Україні у 1932-1933 роках є:

1. Вивезення зерна з України.
2. Колективізація.
3. Розкуркулювання.
4. Денаціоналізація.
5. Геноцид.

Сталін та ВКП(б) намагалися через голод нанести смертельний удар по Україні, по українській нації.

Злочин, здійснений під час голодомору в Україні, беззаперечно був злочином проти людства. Про це ж розповідає і кінострічка «Жити хочу, але не можу», яку я пропоную вам переглянути (*демонстрація уривків з кінофільму*).

Ведучий. Народ України схиляє голови перед трагічною сторінкою своєї історії.

(на фоні музики)

Ведучий. 1933 рік... тридцять чорний рік. Прах семи з половиною мільйонів стукає в наші серця. Їх ніхто не судив, отже, ніхто не реабілітує. Ніхто, крім нас з вами, їхніх співвітчизників і довговічних боржників.

Ведучий. Чи можливо?

Чи таке можливо?

Чи колись повірить чоловік,

Що багаті українські ниви
Народили 33 рік?

Ведучий. У цей стражденний 1933 рік Україну, одну з найродючіших й багатших земель, огорнули чорні крила голоду, сліз, страждань... Це крила хижака, які міцно стискали до нестями, до болю, до божевілля. Досі не віриться, що тут, в Україні-житниці, раптом зник хліб, люди залишилися без зерна. І це в урожайний 1932 рік.

Ведучий. Страшне число у нелюдській напрузі
Пропалює світи до глибини.
У тридцять три розіп'ято Ісуса,
У тридцять третім на земному крузі
Розіп'ято мільйони без вини.

Ведучий. Такої страшної трагедії, яку пережив у тридцятих роках наш народ, не знав мабуть жоден народ в історії людства. З голоду пухли й вмирали діти, чоловіки й жінки працездатного віку, часто цілими родинами. Малеча бродила і повзала у пошуках чогось їстівного. Поїдали ворон і горобців, собак й котів.

Ведучий. Не обминуло це страхіття Чернігівщину й наш район. В Семенівському районі за 32-33 роки з голоду померло 220 чоловік, з них близько 40 дітей. Пам'ять людей каралась смертю. Важко було мовчати, але мовчали. Людську пам'ять було взято під конвой на роки, на десятиліття...

Ведучий. Страшне приневолене мовчання... Довго чекали, але дочекались коли ожила, проснулась людська пам'ять, розверзлись її глибини і заговорили уста тисяч, мільйони свідків трагедії, віддаленої від нас десятиліттями.

Зі слів свідка ГАННИ ФЕДОРІВНИ ГЛУХЕНЬКОЇ, яка народилась 3 квітня 1917 року.

«На роки Голодомору мені вже було 15 років і я все гарно пам'ятаю. Для мене це були найтяжчі роки мого довгого життя. Люди їли все: мокрець, кропиву, акацію, лободу, щавель, відварювали кору дерев, аби тільки вижити.

Сім'я у нас була велика, на той час всі родини були великі, тільки дітей – п'ятеро, а ще батьки та дідусь з бабусею. Батьки тяжко працювали в колгоспі за пайку хліба, яку давали на трудодні. Ми діти ходили до лісу, збирали все, що тільки було пригодне для їжі. По лісним болотам накошували трави для худоби. Родина тримала корівку - нашу рятівницю. Мати давала нам по чарці молока вранці та ввечері, а решту, хоча, яка там була решта, несла на базар, щоб виміняти хліба та пшона. Я згадую, які ми були худі, це - жах. Почуття голоду воно не відпускало ні на мить, згадки про їжу не виходили з моєї дитячої голови. А були ж родини, які жили ще скрутніше, ніж ми. Я й досі вдячна богам, що вижила.

Ведучий. Світ мав би розколотися надвоє, сонце мало б перестати світити, земля перевернутися від того, що це було на землі.

Ведучий. Але світ на розколовся, сонце сходить, земля обертається, як і належить. І ми ходимо по цій землі зі своїми тривогами й надіями, ми єдині спадкоємці всього що було. Тож пом'янемо хоч сьогодні, з непростим спізненням у кілька десятиліть тих великомучеників нашої історії - мільйони українських селян, жертв небаченого в історії людської цивілізації Голодомору. Пом'янемо і знайдемо в собі силу й відвагу пройти за ними дорогою їхньої хресної путі. Не їм це потрібно, а нам. Все, що вони могли сказати світові, вони вже сказали. Тепер наша черга.

Ведучий. Я говорю від імені МАРЧЕНКО УЛЯНИ АРХИПІВНИ.

Народилась я в селі Шведчина, Семенівського району, Чернігівської області у 1926 році і була найменшою дитиною в сім'ї, Ганна та Єлизавета - старші мої сестри. Дитинство моє було дуже голодним, як і в усіх моїх однолітків. Пам'ятаю, що літо 1933 року було занадто дощовим та дуже холодним. Все зерно вимокло. Навіть пам'ятаю, як картоплю, яку викопували восени, сушили в хаті розстеливши на підлозі. Але вона в цей рік не зберігалась, невдовзі почала гнити. Батьки й сестри працювали в колгоспі за палички - трудодні. Але в ці голодні роки всім працюючим в колгоспі давали пайки хліба. Дорослі водили й мене. Хоч я ще була дуже малою, але носила воду косарям та жницям, робила посильну роботу. За це мені давали якесь вариво, зараз уже й не можу згадати з чого воно готувалось. Найстрашніша була зима, люди пухли від голоду. Сім'я у нас на той час була невелика: мати, батько та троє дітей, тому ми ще якимось виживали. Мати протирали листя та квіти конюшини, липи, додавала висівки, інколи борошна та випікала такі собі перепічки. Зараз я гадаю, що вони були не дуже їстівні, але на той час дуже смачні, їв би та їв. Наш батько займався бондарством. Не покладаючи рук він робив діжки, відра, мірки і возив та носив їх продавати, навіть і до Росії. Часто не було батька вдома по декілька тижнів. Скільки мати виплакала сліз. Коли батько повертався, то в хаті було справжнє свято, бо в нас з'являлось зерно: ячмінь, пшениця, просо. У селі був вітряний млин, на якому мололи це зерно. І тоді вже мати пекла справжній смачний хліб, який суворо ділився між членами родини. Я пам'ятаю, що особливо багато людей умирало на весні. Тоді батьки нам наказували та пояснювали, що не можна багато наїдатися першої зелені. Організм був дуже знесилений, щоб перетравити оту зелень і мабуть ще й з цього люди помирали. Нашу сім'ю обійшло чорне горе, а скільки ж воно забрало життів, особливо, якщо сім'ї були дуже великі.

Уляна Архипівна ні на що не скаржилась, а все життя працювала, бо знала, що завдяки праці вижила її сім'я в той страшний рік.

Ведучий. Я говорю від імені РОЛЬСЬКОЇ НІНИ ДМИТРІВНИ.

1932-33 роки я згадую з сумом: вразливе дитяче сердечко увібрало в себе страх і біль тих днів з усією силою та повнотою, бо було мені вже 7 років.

Нашу сім'ю врятувало в ті часи те, що батько Борисенко Дмитро, як і того вимагало місцеве начальство, в 1930 році вступив із усім майном в колгосп і працював в ньому конюхом. На початку 30-х років багато людей стали колгоспниками, але згодом більшість з них відчули, що нова форма господарювання не виправдовує їхніх сподівань, тому вони, забравши своє майно вийшли з колгоспу і стали господарювати самостійно. Саме в цих селян, які не були колгоспниками, того страшного 32-го почали забирати увесь хліб. Оправдовуючи все це продрозверсткою і тим самим прирікаючи їх на голодну смерть. Наша сім'я також відчула голод. Єдиним нашим порятунком була корова. Мати залишала трохи молока нам, а решту обмінювала на хліб. Як зараз пам'ятаю, що хліб продавався невеличкими шматочками і різався на вагу. Також мати вимінювала на харчі скатертину, полотно, але це суворо заборонялося та строго каралось. А ще пам'ятаю, як з липи, яка росла біля хати, зривали листя, проварювали, заливали молоком і їли. З перемеленої акації, з додаванням висівок робили хліб. Я й тепер запаху акації не можу терпіти, так наїлася – на все життя. Всі в той голодний час жили лиш однією мрією – вдосталь наїстися хлібом.

Дуже жахливі були часи, навіть моторошно згадувати.

Ведучий. Гіркі спогади... Майже відійшли у небуття свідки того страхіття, але людська пам'ять про жахливий злочин не вгасає, болем пронизуючи свідомість поколінь. Попелом лежать ці мільйони у нас під ногами. Гарячим пекучим попелом. І багатьом уже не дає спокою той спопелілий біль предків. Хай простять нам наше безпам'ятство всі жертви Голодомору.

Треба, щоб пам'ять про всіх померлих згуртувала нас, живих, дала нам силу та волю, мудрість і насагу для зміцнення власної держави на власній землі.

Ведучий. Будуймо храм- духовний храм!

Щоб жили діти і онуки,
Будуймо храм, щоб разом нам,
Дійти до злагоди і злуки..
Зберімося разом, як на свято,
І об'єднаймо почуття.
Бо нас не мало, нас багато-
Тож розпочнімо нове життя.

Лунає пісня «Молитва за Україну».

Семенівська ЗОШ І-ІІІ ст. №1

«Ніхто не забутий!»

(проект)

*керівник Ткаченко Антоніна Михайлівна,
педагог-організатор Семенівської ЗОШ І-ІІІ с.*

2015 рік

Мета проекту:

- розширити та поглибити знання про Другу світову війну;
- сприяти патріотичному вихованню учнів шляхом вивчення історії визволення рідного міста від німецьких нацистів;
- виховувати почуття поваги і вдячності до ветеранів війни, до воїнів-визволителів, які загинули, визволяючи наше місто.

Завдання проекту:

- проведення дослідницько-пошукової роботи щодо визволителів рідного міста, які загинули і поховані на Піщанському кладовищі;
- зустріч з Почесним пошуковцем Чернігівщини, ветераном війни Костюком Анатолієм Григоровичем;
- упорядкування могили воїнів-визволителів :

Учасники проекту: учні 10 класу, педагог-організатор, працівник школи.

Короткий зміст завдання: до 70-ї річниці Перемоги над нацизмом у Європі та 70-ї річниці завершення Другої світової війни, упорядкувати та озеленити могили воїнів-визволителів м. Семенівки, поглибити знання з історії рідного краю.

Термін реалізації проекту: квітень 2015 року.

Шляхи реалізації проекту:

I. Підготовчий етап:

- знайомство з книгою А. Г.Костюка «Героїв подвиги – безсмертні»;
- зустріч з Почесним пошуковцем Костюком А.Г.;
- збір та опрацювання знайденого матеріалу про загиблих воїнів-визволителів міста.
- поїздка на Піщанський цвинтар для визначення об'єму роботи з прибирання могил загиблих воїнів.

II. Основний етап:

- опрацювання зібраних матеріалів;
- прибирання могил загиблих воїнів;
- публікація матеріалів у шкільній та місцевій пресі.

III. Підбиття підсумків проекту та його результативність.

I. Підготовчий етап

9 травня 2015 року народ буде відзначати 70- у річницю з дня Перемоги у Другій світовій війні. У цей день люди завжди нестимуть квіти на могили загиблих воїнів. Ушановуючи пам'ять всіх, хто поліг, звільняючи наше місто від фашистських загарбників, учні школи вирішили відшукати інформацію про загиблих та прибрати могили на Піщанському кладовищі, висадити квіти та відновити написи на могилах.

Згадаймо всіх поіменно, горем згадаймо своїм.

Це потрібно не мертвим - це потрібно живим!

25 серпня 1941 року нацистські війська після артилерійсько-мінометного обстрілу вступили в Семенівку. Вони одразу почали грабувати населення, магазини, склади, підприємства.

Окупанти перетворили культурні заклади в казарми та конюшні. 25 місяців «господарювали» нацисти на Семенівщині. Ними було знищено залізнодорожну станцію і 75 км залізничного полотна, пекарні, 2 дитячих будинки, 19 шкіл, 7 церков, районну поліклініку, 6 медпунктів.

19 вересня 1943 року фашисти підпалили взуттєву фабрику, фабричний театр на 600 місць, підірвали електростанцію, ліспромкомбінат.

Майже три роки Семенівщина була окупованою територією. Та вже у вересні 1943 року почалося визволення нашого краю. За три дні до приходу визвольної армії есесівці та польова жандармерія почали знищувати наше місто. 18 вересня 1943 року загарбники заживо в цегляному складі спалили 44 людини, з них 7 жінок та 2 дівчаток. Ця будова частково збереглася до наших днів на вул. Самойловича.

Усе місто було охоплено полум'ям. Гестапо натрапило на слід Семенівського підпілля. Багатьох учасників було заарештовано і жорстоко закатовано.

19 вересня 1943 року група розвідників проникла в місто, щоб встановити вогневі точки ворога і захопити полоненого. Вони напали на німецький штаб, знищили два кулемети, але декілька бійців було поранено. Озвірілі фашисти кинулись наздоганяти розвідників. Для прикриття відходу своєї групи добровольцями залишилися молодший сержант М. І. Чураєвський, рядові

З. Я. Скворцов, К. І. Фірсов, П. О. Афанасьєв, сержант О. І. Скворцов. Вони залягли в торф'яних канавах і відкрили вогонь. Під час бою загинули рядовий З. Я. Скворцов, сержант О. І. Скворцов та боєць, ім'я якого не відоме донині.

З півночі в Семенівку наступали частини 137 стрілецької дивізії.

Річку Ревну форсували вбхід, але раптом почав стріляти кулемет. Троє бійців знищили його гранатами. У визволенні міста відзначилися бійці 30 Хасанського стрілецького полку (полковник В.І.Матронін). Із донесення начальника політвідділу 102 стрілецької дивізії відомо, що 7 стрілецька рота 30 Хасанського полку атакувала ворога південніше селища Піщанка і швидко заволоділа першою ворожою траншеєю. На лівому фланзі роти ворогу вдалося потіснити наших бійців на 20 метрів, тоді на фашистів кинувся рядовий Шня Ташаєв з гранатами і знищив 4 ворожих солдат. Одну групу бійців очолював

сержант Романенко. 20 вересня 1943 року Семенівку було звільнено. Останки загиблих воїнів захоронено на Піщанському кладовищі.

Учні зустрілися з Почесним пошуковцем, ветераном 48-ї армії

А. Г. Костюком, свідком подій Другої світової війни. Ним зібраний великий архів, з яким ми мали можливість ознайомитися та переглянули відеофільм.

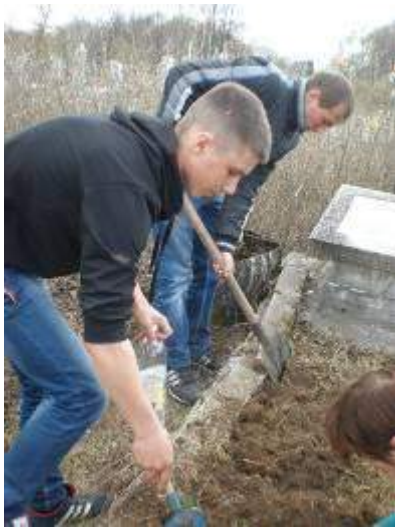
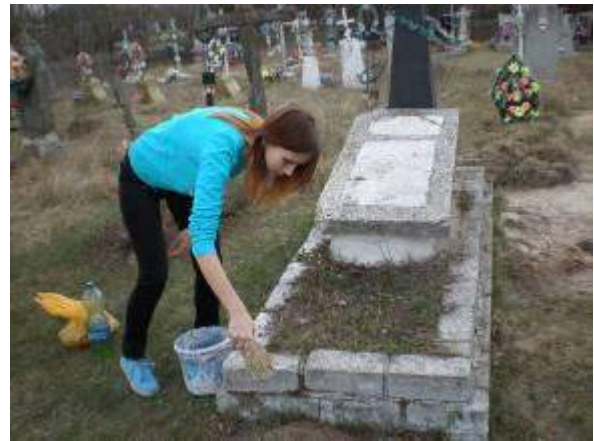

II. Основний етап.

Прибирання учнями могил загиблих воїнів

Робота, яку виконали старшокласники:

- вирубали поросль,
- висадили багаторічні квіти,
- побілили корпуси двох могил вапном,
- відновили надписи на плитах могил.

Золотими літерами вписані зараз на гранітній плиті на Піщанському цвинтарі імена 9 загиблих воїнів 30 стрілецького полку 102 стрілкової дивізії та 4 солдат 624 стрілецького полку 137 стрілецької дивізії.

Це - українець Ф. П. Коржов, росіяни І. Ф. Лагозін, Н.Ф. Кузьмичов, Д. У. Заєць, Ф.Т. Столяров, Г. І. Крилов, Я. І. Муравцов, татарин Д. Абулип, узбек Х. Асапов, грузин Т. А. Зевзевадзе, башкир Б. Алексин, комі В. Климов, бурят Н. А. Шабалін.

У другій могилі поховані герої-розвідники.

Саме над цими могилами вирішили взяти шефство учні 10 класу нашої школи. Під час роботи з упорядкування захоронень воїнів до нас підходили жителі вулиці імені В.Сенька Л. Бугаєва і О.Таратушко, які розповіли про загиблих те, що почули від своїх батьків, а також принесли кущі хризантем для озеленення могил. Вони дякували за увагу і турботу .

Вічно будуть жити в пам'яті нащадків імена 607 солдат та офіцерів, які загинули в боях за звільнення Семенівки.

Зустріч з Почесним пошуковцем Анатолієм Григоровичем Костюком

Щоб більше дізнатися про події в нашому місті в роки Другої світової війни, десятикласники побували в гостях у Костюка Анатолія Григоровича. Анатолій Григорович є учасником Другої світової війни, Почесний ветеран 48-ї армії, нагороджений 2 бойовими орденами та 23 медалями, загальний стаж роботи 52 роки, з них 22 в армії. Пошуковою роботою, яка стала змістом його подальшого життя, захопився з серпня 1962 року. Анатолій Григорович розшукував рідних загиблих солдат, а також через архів знаходив інформацію про участь бійців в бойових діях на території Семенівщини Чернігівської області, Брянської та Гомельської областей.

Дуже багато матеріалів зберігається у власних архівах Костюка А.Г., з якими ми познайомилися при зустрічі.

Почесний пошуковець України, Чернігівщини, Семенівщини, країн СНД розшукав рідних загиблих, могили яких знаходяться на Піщанському кладовищі, в міському парку. Він разом з учнями нашої школи створив загін «Пошук», який вів переписку з родинами загиблих. Багато листів і до сьогодні зберігаються у шкільному музеї.

Десятикласники дізнались багато інформації про визволення рідного міста та Семенівського краю. Анатолій Григорович схвалив наш задум щодо прибирання могил на Піщанському кладовищі.

III. Підбиття підсумків проекту та його результативність.

1. Удосконалили навички пошуково-дослідницької роботи.
2. Організували шефство над могилами загиблих бійців.
3. Зустрілися із свідками тих подій.
4. Проводимо уроки мужності біля могил та обелісків, щоб пам'ятати, якою ціною завойований мир.
5. Будьмо милосердними і завжди пам'ятаймо: хто не знає своєї історії, той не має майбутнього.
6. Зростаймо патріотами своєї єдиної України.

«Вдихнути в юну істоту душу громадянина – значить передати не тільки радість, захоплення, гордість за все те, що становить собою наші

святині, а й сердечний біль, тривогу, турботу за долю цих святинь – свободу, незалежність, честь і велич, багатство і славу нашої улюбленої Вітчизни»

В. О. Сухомлинський

Стаття про добре діло в газеті «Життя Семенівщини» від 25. 04. 2015 року